

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Usnesení o vzetí do vazby - ve světle stávající judikatury (I. část)

Následující článek je věnován problematice usnesení o vzetí do vazby, a to zejména při zohlednění stávající judikatury. Vazba představuje zásah do jedné z nejdůležitějších sfér života každé osoby, a to konkrétně zásah do osobní svobody.

Článkem 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") se zaručuje každému osobní svoboda. Dle druhého odstavce věty první zmíněného ustanovení nesmí být nikdo stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Zbavením svobody ve smyslu tohoto ustanovení je třeba rozumět odnětí, resp. omezení osobní svobody.

Omezením osobní svobody je bezesporu i rozhodnutí o vzetí do vazby či o prodloužení jejího trvání, které předvídá článek 8 odst. 5 Listiny, v němž je stanoveno, že nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.

Každý zákonem předvídaný zásah do základních práv je třeba odůvodnit tak důkladně, aby z takového odůvodnění vyplýval účel, pro který je základní právo (v daném případě osobní svoboda) omezováno. Účel takového omezení Listina buď v případě některých základních práv výslovně stanoví (např. udržení veřejného pořádku, ochrana zdraví, mravnosti, veřejné bezpečnosti) anebo předvídá, že účel omezení zákonodárce vymeze v zákoně, na jehož vydání v takovém případě odkazuje.

Nezbytnost řádného odůvodnění daného usnesení o vzetí do vazby

Ustanoveními omezujícími osobní svobodu jsou dle čl. 8 odst. 2, odst. 5 Listiny myšlena konkrétně ustanovení § 67 a násl. zákona 141/1961 Sb., trestním řízením soudním (trestní řád), která vymezují účel legitimního omezení osobní svobody. Stejně jako v případě jakéhokoliv omezení základního práva, tak i zde je třeba trvat na tom, že jednak musí být z odůvodnění daného rozhodnutí, jímž je svoboda omezována, řádnost takového postupu jasně seznatelná, a jednak musí soud v odůvodnění svého rozhodnutí dovodit, že jde o omezení osobní svobody, které je, opět v návaznosti na zjištěný

skutkový stav, přiměřené. (viz I. ÚS 1252/08)

V prvé řadě musí dosud zjištěné okolnosti nasvědčovat tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán a že tento skutek spáchal právě obviněný. Jakékoli nedostatečně odůvodněné podezření by vedlo k neodůvodněným zásahům do osobní svobody obviněného. V případě, kdy orgány činné v trestním řízení, zejména soud, usoudí, že tato podmínka je splněna a u obviněného je dán některý z důvodů vazby dle ustanovení § 67 písm. a) – c) trestního řádu, může být obviněný předvolán k výslechu za účelem rozhodnutí o vzetí do vazby. Za účelem zajištění přítomnosti obviněného u předmětného výslechu, a nelze-li jej předvolat nebo předvést, je možné, aby jej policejní orgán obviněného zadržel, či aby soud vydal příkaz k jeho zatčení.

Zadržet je možné i osobu podezřelou, tj. osobu, proti které dosud nebylo zahájeno trestní stíhání, a u které je taktéž dán některý z důvodů vazby, a to buď na základě předchozího souhlasu státního zástupce či bez něj, nesnese-li věc odkladu a souhlas nelze předem zajistit. K tomuto zadržení dochází zejména, byla-li osoba přistižena při trestném činu či na útěku.

O skutečnosti, zda jsou u dané osoby dány důvody vazby, rozhoduje v přípravném řízení soudce a v dalším stádiu trestního řízení již soud. (pozn.: *V případech, kdy se bude dále v tomto textu hovořit o úkonech soudu, má autor na mysli vždy současně úkony samotného soudce*).

Jelikož vazba představuje enormní zásah do osobní svobody jednotlivce, který má na obviněného i jeho blízké osoby velmi citelný dopad, je třeba vazbu stále považovat za výjimečné opatření vedoucí k omezení osobní svobody, které nastupuje teprve tehdy, není-li efektivnější možnost řešení daného stavu. Dle ustálené judikatury Ústavního soudu je zapotřebí, aby soud při rozhodování o vazbě zhodnotil a řádně odůvodnil všechny okolnosti svědčící pro i proti omezení osobní svobody jednotlivce. Náležité a důsledné odůvodnění tohoto druhu rozhodnutí je vyžadováno právě proto, aby bylo zřejmé, jaké konkrétní okolnosti vzal soud na zřetel, a jak z nich z jeho pohledu vyplývá důvodná obava, že je dán alespoň jeden z důvodů pro vzetí do vazby taxativně vyjmenovaných v již zmíněném ustanovení § 67 trestního řádu. Z odůvodnění soudu tak musí být zřejmé, že hrozí, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu; nebo bude působit na dosud nevyslechnuté svědky či spoluobviněné, popřípadě jinak mařit objasňování skutečností důležité pro trestní stíhání; anebo že bude trestnou činností, pro niž je stíhán, opakovat, dokonat trestný čin, o který se měl pokusit, či vykoná ten trestný čin, kterým hrozil a připravoval jej.

Soud se při svém rozhodování musí vypořádat s dvěma proti sobě stojícími požadavky. Jedním z nich je požadavek veřejného zájmu, ospravedlňující vzetí obviněného do vazby a druhým je požadavek zájmu zachování zásady presumpce neviny a s tím spojené právo na osobní svobodu zaručené Listinou, nad kterým musí požadavek veřejného zájmu převážet.

K tomu, aby obecné soudy v projednávané věci dostaly ústavněprávnímu požadavku zdrženlivosti ve vazebních věcech a imperativu maximální šetrnosti k právům obviněného, musí ve svém rozhodnutí výslovně, přehledně a logicky vysvětlit, z jakých konkrétních skutečností vyplývá obava, že se obviněný bude chovat některým ze způsobů uvedených v § 67 trestního řádu, a to za podmínek stanovených v dovětku tohoto ustanovení. Zároveň je zapotřebí výslovně uvést, proč je v daném případě vazba nezbytným opatřením pro dosažení účelu trestního řízení.

Rozhodnutí soudu je vždy odvislé od jeho hodnocení konkrétní situace na základě posouzení důkazů a zjištěných skutečností. Z pohledu soude je proto nezbytné získat dostatek podkladů a poznatků, které při rozhodování soudu umožní právě všechny tyto okolnosti zhodnotit. Konkrétně požadavek řádného a vyčerpávajícího odůvodnění rozhodnutí, jako jedné ze základních podmínek spravedlivého, resp. ústavně souladného, rozhodnutí vyplývá i z ústavního zákazu výkonu libovůle soudy (čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod v návaznosti na § 125 trestního řádu.). Jako projev libovůle je

třeba hodnotit právě postup soudu v případě pouhého povšechného a obecného odůvodnění rozhodnutí, jímž je omezena osobní svoboda.

Dle názoru Ústavního soudu vyřčeného v nálezu III. ÚS 271/96 musí z odůvodnění rozhodnutí o vzetí do vazby vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé. V případě, kdy odůvodnění neobsahuje konkrétní důkazy, nýbrž pouhé odvolání se na obsah spisu, jsou právní závěry soudu porušením ústavního principu zákazu libovůle v rozhodování a nutno takovéto rozhodnutí považovat za stojící v rozporu s ústavním pořádkem České republiky.

Usnesení o vzetí do tzv. vazby útěkové

Dle Ústavního soudu je požadavek vyčerpávajícího odůvodnění označujícího konkrétní skutečnosti, na nichž je postaveno uvalení vazby, zvláště významný v situaci, kdy je hodnocena oprávněnost obavy vedoucí k uvalení tzv. **útěkové vazby**, tj. vazby dle § 67 písm. a) trestního řádu.

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. III. ÚS 566/03 vymezil prostor ústavně konformní interpretace tohoto ustanovení tak, že důvod vyhýbání se trestnímu stíhání spočívá alternativně v důvodné obavě, že obviněný uprchne, nebo v důvodné obavě, že se bude skrývat, přičemž důvodnost této obavy musí být založena jeho jednáním nebo dalšími konkrétními skutečnostmi, jejichž demonstrativní výčet zahrnuje skutkové podstaty nemožnosti zjištění jeho totožnosti, neexistenci jeho stálého bydliště anebo hrozbu vysokého trestu. Jelikož uspořádání těchto podstat je alternativní a nikoli kumulativní, může být každá z nich tímto jednáním, případně konkrétní skutečností, jež zakládá sama o sobě důvodnou obavu, že se obviněný bude vyhýbat trestnímu stíhání. První dvě ze zmíněných podstat je pro soud relativně jednoduché potvrdit či vyvrátit a to okamžitě, přesto však soud musí pečlivě posoudit, zda jsou dány skutečnosti zakládající hrozbu vysokého trestu.

Výklad zákonné podmínky "hrozby" vysokým trestem Ústavní soud interpretuje ve smyslu konkretizace a individualizace trestněprávní kvalifikace skutku ve vztahu k obviněnému, a to na základě zjištění konkrétních skutečností, opodstatňujících důvodnost trestního stíhání. Hrozbou vysokým trestem lze proto dle Ústavního soudu odůvodnit uložení tzv. útěkové vazby toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvláště závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let.

Jak vyplývá dále z ustálené judikatury Nejvyššího soudu (*viz př. 7 To 251/93*) při posuzování vazebního důvodu podle § 67 písm. a) trestního řádu je pak třeba výši hrozícího trestu posuzovat se zřetelem k okolnostem konkrétního případu a uvažovat jen o takové výši trestu, která reálně hrozí, útěkovou vazbu tak nelze mechanicky odůvodnit jen odkazem na horní hranici sazby, jak je stanovena ve zvláštní části trestního zákona. Takový závěr soudu, že v případě, kdy by byl obviněný pro stíhané jednání uznán vinným, a pak by byl ohrožen trestní sazbou odnětí svobody od 5 do 10 let, nelze považovat za ústavně konformní. Soud ve svém rozhodnutí musí uvést své domněnky, na základě kterých obviněnému takto vysoký trest odnětí svobody ve zmiňované výši nejméně kolem osmi let v daném případě skutečně hrozí. Argumentace možnou výší trestní sazby tak není dostatečná, není-li doplněna předpokládanou výší trestu ve vztahu ke konkrétnímu obviněnému na základě konkrétních zjištěných skutečností.

Tuto tezi Ústavní soud potvrdil ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 432/01, kdy konstatuje, že je nezbytně nutné uvážit nejen předpokládanou výši trestu, ale i to, zda takto stanovená výše trestu odůvodňuje obavu, že konkrétní obviněný uprchne nebo se bude skrývat.

U vazby útěkové je dle Ústavního soudu nutno pod pojmem konkrétních skutečností rozumět kromě

výše hrozícího trestu rovněž míru uspořádanosti životních poměrů obviněného, tzn. zda má na území České republiky úzké osobní vazby či případně prokázat, že takovéto či obdobné vazby má obviněný také na území jiného státu, dále okolnost, zdali má v tuzemsku trvalý pobyt, zda jsou dány důkazy, resp. indicie z minulosti nebo současnosti, že se již o vyhýbaní se trestnímu stíhání pokoušel, resp. pokouší, zda obviněný disponuje takovými finančními prostředky, jež by mu zajišťovali uprchnutí a dlouhodobý pobyt v jiném státě aj. Obviněný může a má právo namítat a prokazovat existenci konkrétních skutečností, jež důvodnou obavu z následků uvedených v § 67 písm. a) trestního řádu eliminují a vylučují tak aplikaci předmětného vazebního důvodu.

JUDr. Kamil Šebesta, MBA
advokát

Mgr. Jana Boučková
advokátní koncipientka

[KŠD ŠŤOVÍČEK](#)
advokátní kancelář, s.r.o.

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 78 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní řízení v praxi](#)
- [Novela trestního zákoníku](#)
- [Otevřel Ústavní soud zákonodárci dveře k uzákonění eutanazie v České republice?](#)
- [Velká reforma trestního práva, jak moc velká je?](#)
- [K odpovědnosti státu za majetkovou a nemajetkovou újmu způsobenou při výkonu veřejné moci. Vyslovování konstatací porušení práva. Připomínka státního svátku 6. července](#)
- [Právní novinky v roce 2025, část čtvrtá - implementace nové definice domácího násilí](#)
- [Právní novinky v roce 2025, část třetí - změny v oblasti veřejných zakázek a v trestním právu](#)
- [K aplikaci zásady in dubio pro reo v rámci řízení o povolení obnovy trestního řízení](#)
- [Trestný čin poškození věřitele](#)
- [Právní novinky v roce 2025, část druhá - Změna v obsazení soudů, úprava psychoaktivních látek a změny v pracovním právu](#)
- [Pozvánka na valnou hromadu akciové společnosti](#)